

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobce: **L. V. W. T., s. r. o.**, zastoupen Mgr. Ivanem Sagálem, advokátem, se sídlem Praha 2, Karlovo nám. 10, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze, č. j. 12 Cad 13/2005 - 51, ze dne 7. 12. 2005,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 12 Cad 13/2005 - 51, ze dne 7. 12. 2005, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadla žalovaná (dále též „stěžovatelka“) v záhlaví uvedený rozsudek Městského soudu v Praze, kterým bylo zrušeno její rozhodnutí ze dne 25. 2. 2005, č. j. 323-6003-262-27.1.2005/Klí, a věc jí vrácena k dalšímu řízení. Citovaným správním rozhodnutím bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzen platební výměr Pražské správy sociálního zabezpečení ze dne 17. 12. 2004, č. 9/953/04, kterým byla žalobci podle ust. § 104c) zák. č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, uložena povinnost uhradit nedoplatek na pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti ve výši 584 712 Kč a penále ve výši 384 723 Kč. Celkově tedy bylo předepsáno k úhradě 969 435 Kč. Prvoinstanční i odvolací správní orgán vycházely z následujícího skutkového stavu: Žalobce v období od 1. 12. 2002 do 30. 4. 2003 nezahrnul do vyměřovacího základu pro odvod pojistného příjmy zúčtované v souvislosti s výkonem zaměstnání pánů G. S. R., T. W. a I. L., kteří jsou občany státu Izrael, přičemž pan T. W. je i občanem Slovenské republiky. Jmenovaní neměli trvalý pobyt na území České republiky a

v malé organizaci pracovali na základě pracovní smlouvy uzavřené podle zákonů Anglie a Walesu s místem výkonu práce na území České republiky.

Nezahrnutím těchto příjmů do vyměřovacího základu pro odvod pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti porušila organizace ust. § 3 odst. 1 písm. c) bod 1 a ust. § 5 odst. 1 písm. a) a b) a odst. 2 zák. č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění platném do 31. 12. 2003.

Městský soud v Praze při posouzení věci vycházel ze skutkového stavu výše popsaného a o právní otázce účasti jmenovaných pracovníků na nemocenském pojištění a následné povinnosti organizace odvádět za tyto pracovníky pojistné uvažil následovně.

V daném případě se jedná o zaměstnance, na které se vztahuje Smlouva mezi Českou republikou a Státem Izrael o sociálním zabezpečení vyhlášená pod č. 73/2002 Sb. m. s., která vstoupila v platnost dne 1. 7. 2002, v případě pana T. W. i Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení vyhlášená pod č. 228/1993 Sb., v platnosti ode dne 1. 1. 1993. Tyto smlouvy jsou podle čl. 10 Ústavy součástí právního řádu České republiky; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Soud dospěl k závěru, že v otázce vynětí z nemocenského pojištění uvedené smlouvy nestanoví nic jiného než zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců (dále jen „zákon č. 54/1956 Sb.“). Na zaměstnance žalobce se proto vztahuje § 5 písm. b) zák. č. 54/1956 Sb., neboť jsou cizími státními příslušníky, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky, jsou zde činní pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů. Jmenovaní tedy byli v rozhodném období, tj. od 1. 12. 2002 do 30. 4. 2003, podle citovaného ustanovení vyňati z pojištění. Na základě uvedeného Městský soud v Praze zrušil rozhodnutí žalované podle ust. § 78 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a věc jí vrátil k dalšímu řízení.

V podané kasační stížnosti namítla žalovaná nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem a nepřezkoumatelnost rozsudku spočívající v nesrozumitelnosti.

Stěžovatelka uvedla, že podle čl. 4 a 7 Smlouvy mezi Českou republikou a Státem Izrael o sociálním zabezpečení je nutné na izraelského státního příslušníka, který vykonává výdělečnou činnost v zaměstnání na území České republiky, pohlížet pro účely sociálního zabezpečení jako na zaměstnance, českého státního příslušníka, který podléhá českým právním předpisům o sociálním zabezpečení a je účasten nemocenského pojištění v České republice. Čl. 4 smlouvy vylučuje vynětí z pojištění podle ust. § 5 písm. b) zák. č. 54/1956 Sb., ve znění platném do 31. 12. 2003, neboť nemocenské pojištění cizího státního příslušníka v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů může vzniknout i na základě mezinárodní smlouvy. Mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení zajišťují osobám, na něž se vztahují, rovné postavení jako vlastním státním příslušníkům, pokud na území druhého smluvního státu pracují. Jejich účelem je vyloučit účast migrujících osob na dvojím pojištění nebo zamezit neexistenci jejich pojištění. Právní stav, kdy Česká republika uzavřela bilaterální smlouvy o sociální bezpečnosti na principu vzájemnosti a současně zákon č. 54/1956 Sb. vyloučil z účasti na sociálním zabezpečení cizí státní příslušníky, kteří mají uzavřenu pracovní smlouvu podle cizích právních předpisů a nemají trvalý pobyt na území České republiky, vede nepochybně k závěru, že vynětí z pojištění podle ust. § 5 písm. b)

zák. č. 54/1956 Sb. se nevztahuje na osoby, u nichž je účast na nemocenském pojištění založena mezinárodními smlouvami. V opačném případě by došlo k porušení čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR a uzavřené mezinárodní smlouvy by byly nadbytečné a neaplikovatelné. V otázce vnitrostátní účinnosti mezinárodních smluv stěžovatelka poukázala na čl. 10 Ústavy a ust. § 1 zákona č. 100/1932 Sb., o vnitrostátní účinnosti mezinárodních smluv o sociálním pojištění. Stěžovatelka argumentovala i přijetím zákona č. 424/2003 Sb., kterým byl změněn zákon č. 54/1956 Sb., a jímž byly do okruhu pojištěných osob zahrnuty všechny osoby činné na základě pracovního vztahu uzavřeného dle cizích právních předpisů. Přechodná ustanovení tohoto zákona pak výslovně reagovala na to, že pojistná povinnost a účast na pojištění je upravena i mezinárodními smlouvami o sociálním zabezpečení. Na podporu svých názorů stěžovatelka odkázala rovněž na judikaturu správních soudů.

Nepřezkoumatelnost soudního rozhodnutí stěžovatelka spatřovala v tom, že z rozsudku není zřejmé, zda se rozhodnutí správního orgánu ruší pro nezákonnost nebo pro vady řízení. Soud neuvedl žádné důvody, o které se výrok opírá, správnímu rozhodnutí nevytkl nedostatek důvodů ani nesrozumitelnost výroku či podstatné porušení procesních předpisů. Stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce se ve svém vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil se závěry krajského soudu a setrval na své právní argumentaci vyjádřené již v průběhu řízení. Odkázal rovněž na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 18/2004 - 93, ze dne 29. 4. 2005, týkající se Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo, v němž dal Nejvyšší správní soud za pravdu právnímu názoru uvedenému v napadeném rozsudku Městského soudu v Praze.

Žalobce dále uvedl, že žalovaná zrušila rozhodnutím ze dne 10. 1. 2006, č. j. 323-9018-5221-28.12.2005/Klí, platební výměr Pražské správy sociálního zabezpečení ze dne 17. 12. 2004, č. 9/953/04, a zastavila řízení. Kasační stížnost žalované je proto třeba zamítnout i z toho důvodu, že řízení ve věci je nadále bezpředmětné. Pokud by totiž Nejvyšší správní soud kasační stížnosti vyhověl a rozsudek Městského soudu v Praze zrušil, nemohl by tento soud ve věci již rozhodnout a musel by řízení podle § 47 písm. b) s. ř. s. zastavit, neboť žalobce byl postupem správního orgánu plně uspokojen. Poukázal na zásadu správního řízení „rei iudicatae“ a uvedl, že podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, nejsou splněny podmínky pro obnovu řízení, které žalovaná zastavila, či vydání nového rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Městského soudu v Praze v rozsahu uplatněných stížních bodů a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Úvodem Nejvyšší správní soud předesílá, že o skutkovém základu daného případu není mezi stranami sporu. Pánové G. S. R., T. W. a I. L. jsou občany státu Izrael, přičemž pan T. W. je občanem i Slovenské republiky. Jmenovaní neměli trvalý pobyt na území České republiky a pracovní smlouvy s nimi se řídily podle právních předpisů Anglie a Walesu. Žalobce nepopřel, že nezahrnul do vyměřovacího základu pro odvod pojistného jejich mzdu za období od 1. 12. 2002 do 30. 4. 2003. Nebyla také zpochybněna částka dlužného pojistného a související penále.

Zásadním stížním bodem kasační stížnosti je důvod uvedený v ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

To obecně spočívá buď v tom, že správně zjištěný skutkový stav je subsumován pod nesprávnou právní normu nebo je sice vybrána správná právní norma, ale následně je nesprávně vyložena či aplikována. Z obsahu kasační stížnosti je zřejmé, že stěžovatelka nesouhlasila s posouzením účasti pracovníků žalobce na nemocenském pojištění v České republice. Pro závěr o důvodnosti tohoto stížního bodu je zásadní odpověď na otázku, zda je Úmluva takovou mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu České republiky, a jaký je její vztah k zákonu o nemocenském pojištění.

Podle čl. 10 Ústavy České republiky (ve znění ústavního zákona č. 395/2001 Sb. účinného od 1. 6. 2002) jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. V odst. 2 čl. 1 Ústavy pak bylo výslovně prohlášeno, že Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.

Smlouva mezi Českou republikou a Státem Izrael o sociálním zabezpečení byla vyhlášena pod č. 73/2002 Sb. m. s., v platnost vstoupila dne 1. července 2002. Se smlouvou vyslovil souhlas Parlament České republiky a prezident republiky ji ratifikoval.

Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení byla vyhlášena pod č. 228/1993 Sb., prozatímně prováděna od 1. ledna 1993 a v platnost vstoupila dnem 3. května 1993. Se smlouvou vyslovila souhlas Česká národní rada a předseda vlády České republiky ji v zastoupení prezidenta republiky ratifikoval. Smlouva byla uzavřena v době před novelizací Ústavy ústavním zákonem č. 395/2001 Sb. Podle znění Ústavy účinného do 31. 5. 2002 se jednalo o tzv. prezidentskou mezinárodní smlouvu, kterou je Česká republika vázána, jejímž předmětem nejsou lidská práva a základní svobody a tudíž sama o sobě nemůže být považována za bezprostředně závaznou a mající přednost před zákonem. Novela Ústavy pak rozšířila okruh mezinárodních smluv, jež jsou součástí vnitrostátního právního řádu i mimo rámec těch, které se týkají lidských práv a základních svobod, přičemž podmínila jejich účinky navíc souhlasem Parlamentu, což v případě uvedené smlouvy bylo splněno.

Na podkladě uvedeného je zřejmé, že obě mezinárodní smlouvy splňují podmínky stanovené v čl. 10 Ústavy, jsou tak součástí vnitrostátního právního řádu.

Nejvyšší správní soud pak posuzoval otázku, zda a jak znění citovaných mezinárodních smluv ovlivňuje použitelnost ust. § 5 písm. b) zák. č. 54/1956 Sb., ve znění do 31. 12. 2003, a ve svém důsledku i závěr o tom, zda výše jmenovaní zaměstnanci žalobce byli účastni na nemocenském pojištění v České republice. Zmíněné ustanovení uvádí, že z pojištění podle tohoto zákona jsou vyňati cizí státní příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a kteří jsou činní v České republice pro zaměstnavatele, kteří požívají diplomatických výsad a imunit, pokud mohou být účastni nemocenského pojištění v jiném státě, nebo pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů.

Podle čl. 3 Smlouvy mezi Českou republikou a Státem Izrael o sociálním zabezpečení se tato vztahuje na občany smluvních stran. Podle čl. 7, pokud články 8 a 9 nestanoví něco jiného a ve smyslu článku 10 nebylo dohodnuto jinak, se vztahují na výdělečně činné osoby právní předpisy smluvní strany, na jejímž území je výdělečná činnost vykonávána.

Podle čl. 3 odst. 1 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení se tato smlouva vztahuje na občany obou smluvních států, jakož i na jejich rodinné příslušníky, pokud není stanoveno jinak. Čl. 4 uvádí, že při používání právních předpisů jednoho smluvního státu jsou občané tohoto smluvního státu rovni občanům druhého smluvního státu, pokud tato smlouva nestanoví jinak. Podle čl. 7 smlouvy, pokud články 8 a 9 nestanoví něco jiného, se účast na důchodovém zabezpečení a nemocenském pojištění (zabezpečení) výdělečně činné osoby řídí právními předpisy smluvního státu, na jehož území je výdělečná činnost vykonávána.

Lze tedy shrnout, že obecně se působnost ust. § 5 písm. b) zák. č. 54/1956 Sb. vztahuje na cizí státní příslušníky, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a jsou činní pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů. Toto ustanovení by se tedy vztahovalo i na pány G. S. R., T. W. a I. L. Vynětí z pojištění se jich však nedotkne, protože součástí právního řádu České republiky jsou výše uvedené mezinárodní smlouvy, které speciálně upravují, že izraelští a slovenští státní příslušníci podléhají zákonodárství platnému v místě jejich zaměstnání (v tomto případě v ČR), tedy jejím zákonným předpisům o sociálním zabezpečení. Smyslem obou smluv je zajistit občanům obou smluvních států za stanovených podmínek stejné výhody, jako jsou poskytovány v dané zemi občanům vlastním. Pokud by tyto osoby byly vyloučeny z nemocenského pojištění, ztratily by smlouvy své opodstatnění. Stojí-li tedy v projednávané věci proti sobě zákon osobu z pojištění vyjímající a mezinárodní smlouva téže osobě přiznávající stejné postavení v sociálním zabezpečení jako vlastním občanům v zemi, kde je cizinec zaměstnán, je třeba přiznat aplikační přednost mezinárodní smlouvě v souladu s čl. 10 Ústavy. Z toho pramení závěr, že zaměstnanci žalobce byli v rozhodné době účastni na nemocenském pojištění, což přímo zakládá povinnost žalobce odvádět za tyto osoby stanovené pojistné a za dobu prodlení s placením i penále v zákonem stanovené výši (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2006, č. j. 3 Ads 18/2005 - 79, www.nssoud.cz).

Závěr Městského soudu v Praze, že přednostní použití citovaných mezinárodních smluv vede k odkazu na český právní řád (a tedy vynětí cizince z pojištění), nemá logické opodstatnění. Zákon totiž cizí státní příslušníky splňující tam uvedená kritéria z pojištění vylučuje a pokud by mezinárodní smlouva stanovila totéž s odkazem na toto pravidlo českého právního řádu, byla by nadbytečná. Na tomto místě Nejvyšší správní soud dodává, že s účinností od 1. 1. 2004 byl novelizován zákon č. 54/1956 Sb. tak, že napříště jsou z pojištění vyňati pouze cizí státní příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a jsou v České republice činí pro zaměstnavatele požívající diplomatických výsad a imunit, pokud mohou být účastni nemocenského pojištění v jiném státě, a ti zaměstnanci, kteří jsou činí v České republice pro zaměstnavatele, kteří nemají sídlo na území České republiky. Z posledně uvedené skupiny zákon po novele stanoví výjimku, že vynětí z pojištění se netýká zaměstnanců činných v České republice pro zaměstnavatele, kteří mají sídlo na území státu, s nímž Česká republika uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení (jsou tedy pojištění účastni). Z uvedeného je zřejmé, že napříště se vztahuje působnost předpisů o nemocenském pojištění na všechny zaměstnance, kteří jsou činní v České republice pro zaměstnavatele mající sídlo na jejím území a dále na území státu, se kterým Česká republika uzavřela smlouvu o sociálním zabezpečení. U cizinců ve stejné situaci, jako jsou pánové G. S. R., T. W. a I. L. tato změna nepochybně napomůže k zpřehlednění situace pro zaměstnavatele i zaměstnance a účast na nemocenském pojištění tak nebude sporná ani u cizinců, kteří si pro regulaci svého pracovněprávního vztahu zvolili jiné než české právo. Tato nová právní úprava nepochybně směřuje ke sjednocení podmínek účasti

na nemocenském pojištění ve státech Evropské unie a i v jiných státech, kde je rozhodující místo výkonu výdělečné činnosti, nikoli to, podle jakých právních předpisů se výkon této činnosti řídí.

K dovozovaným důvodům kasační stížnosti dle ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. pak Nejvyšší správní soud uvádí, že námitka nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku není opodstatněná, neboť z odůvodnění rozsudku vyplývá, že soud rozhodnutí žalované zrušil z důvodu nezákonnosti spočívající v nesprávném právním posouzení věci. Soud rovněž uvedl, z jakých skutkových zjištění vycházel a jakými úvahami se řídil při výkladu dotčených článků mezinárodních smluv a vztahu těchto smluv k ust. § 5 zák. č. 54/1956 Sb.

Žalobce ve svém vyjádření ke kasační stížnosti poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 18/2004 - 93, ze dne 29. 4. 2005, s tím, že Nejvyšší správní soud zde dospěl ke stejnému závěru jako Městský soud v Praze v této věci. Stanovisko vyslovené v citovaném rozsudku však nelze bez výhrad vztáhnout na v projednávaný případ. Přestože se Nejvyšší správní soud rovněž zabýval účastí cizích státních příslušníků na nemocenském pojištění v České republice, řešil tuto problematiku ve vztahu ke Smlouvě o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo. Znění této smlouvy a její terminologie jsou však odlišné od mezinárodních smluv aplikovaných v daném případě. Nelze proto převzít závěry vyjádřené v dřívějším rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, neboť se týkají pouze Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo a jejího vztahu k zákonu č. 54/1956 Sb.

Nepřípadná je i námitka žalobce, že v situaci, kdy žalovaná zrušila rozhodnutím ze dne 10. 1. 2006, č. j. 323-9018-5221-28.12.2005/Klí, platební výměr Pražské správy sociálního zabezpečení ze dne 17. 12. 2004, č. 9/953/04, a zastavila řízení, je řízení ve věci nadále bezpředmětné a kasační stížnost žalované je třeba zamítnout, resp. že by Městský soud v Praze musel řízení podle § 47 písm. b) s. ř. s. zastavit, neboť žalobce byl postupem správního orgánu plně uspokojen.

Nejvyšší správní soud je povinen zabývat se rozsudkem Městského soudu v Praze na základě podané kasační stížnosti, bez ohledu na to, že již žalovaná vydala nové rozhodnutí v souladu s právním názorem obsaženým v tomto rozsudku. V opačném případě by ztrácelo smysl oprávnění správního orgánu podat kasační stížnost proti rozhodnutí soudu. Rozsudek soudu byl podle ust. § 54 odst. 5 s. ř. s. pravomocný od okamžiku doručení účastníkům řízení a bylo třeba na něj hledět jako na zákonný a věcně správný. Jeho právním názorem byl správní orgán vázán. Kasační stížnost nemá za zákona odkladný účinek, v daném případě tento nebyl ani přiznán. Žalovaná proto postupovala správně, když realizovala rozhodnutí Městského soudu v Praze. Její postup však nelze považovat za uspokojení navrhovatele ve smyslu § 62 s. ř. s. Tento institut se uplatňuje v době před rozhodnutím soudu ve věci, přičemž je výrazem snahy o hospodárnost řízení a subsidiaritu soudní ochrany. Pokud správní orgán uzná oprávněnost výhrad vůči svému rozhodnutí, vydá nové rozhodnutí či jiným způsobem zjedná nápravu. O takovou situaci se však v daném případě nejedná, neboť žalovaná znovu ve věci rozhodla až poté, co soud její původní rozhodnutí zrušil.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že Městský soud v Praze chybně posoudil právní otázku účasti zaměstnanců žalobce na nemocenském pojištění v České republice, čímž zatížil své rozhodnutí vadou podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Nejvyšší správní soud proto napadený rozsudek Městského soudu v Praze podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm je soud dle ust. § 110 odst. 3 s. ř. s. vázán

právním názorem výše uvedeným. V novém rozhodnutí rozhodne Městský soud v Praze i o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 18. dubna 2007

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu

